

3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 (редакція від 13.03.2015) // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

Василь ЗЕЛЕНКО

Львівська державна фінансова академія

ПРОБЛЕМИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Одним з основних факторів, що впливає на ефективність соціально-орієнтованої ринкової економіки, яка слугує базою для формування практично усіх розвинутих країнах світу, є ступінь розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ), від чого значною мірою залежить зайнятість населення, рівень доходів значної його частини, конкурентоздатність національної економіки в цілому. В Україні, за експертними оцінками у МСБ зайнято лише 5,2 млн. осіб або 25 %, що наполовину менше показника економічно розвинутих країн, а їх частка у створенні ВВП останніми роками коливалась у межах 15 %, що приблизно вчетверо менше європейського рівня.

Серед причин, що призводять до такої ситуації слід виокремити наступні: значне податкове навантаження; постійна нестача оборотних коштів, що зумовлена практично відсутністю доступних кредитних коштів та утрудненим доступом до інвестиційних програм; нестійкість законодавства, соціально-економічної та політичної ситуації в державі загалом, корумпованість та криміналізація; брак необхідних знань у сфері економіки, права, ІТ-технологій тощо.

До прикладу, якщо всі витрати на оплату праці підприємства, що перебуває на загальній системі оподаткування (та відноситься до 17 класу професійного ризику – пошиття верхнього одягу) взяти за 100 %, то на сплату єдиного соціального внеску та відповідних податкових платежів припадатиме близько 40 %. Однак, заробітна плата, яку виплачує підприємство працівнику, є оплатою праці, тому це створює додаткову споживчу вартість. Відповідно ця заробітна плата, хоча й опосередковано, є об'єктом оподаткування ПДВ. Відтак, таке співвідношення приблизно становитиме 50:50.

Окрім цього, для платників, що перебували на спрощеній системі оподаткування після введення в дію Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» слід додатково сплачувати приблизно ще 300 грн.

Вищевказані чинники змушують підприємців шукати різноманітних шляхів економії, що і призводить приховування їх реальних доходів. Це є однією з причин суттєвого зменшення витрат на оплату праці та її часткової або повної «тінізації» з усіма наслідками як для працівників, так і для економіки в цілому.

Особливої уваги слід приділити положенню Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» стосовно змін у механізмі нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Так, з 1 січня 2015 року при нарахуванні заробітної плати (доходів) практично усім категоріям платників ставки єдиного внеску застосовуються з коефіцієнтом 0,4. Однак, вважаємо, що умови для застосування пільгової ставки встановлені надто жорсткі: збільшення загальної бази нарахування єдиного внеску за місяць у 2,5 рази у порівнянні з 2014 р.; збільшення середньої заробітної плати по підприємству мінімум на 30 відсотків порівняно з 2014 р.; середній платіж на одну застраховану особу після застосування коефіцієнта складе не менше ніж 700 гривень; середня заробітна плата по підприємству складе не менше трьох мінімальних заробітних плат.

Проведені розрахунки з нарахування умовної заробітної плати на підприємстві свідчать про те, що застосування пільгової ставки у 16,4% (з коефіцієнтом 0,4) у 2015 р. потягне за собою збільшення соціальних та податкових платежів у півтора рази, а з 2016 р. – аж на 80 %. В сучасних умовах, коли в економіці спостерігається стагфляція, більшість

підприємств цього собі дозволити не можуть. Тобто, основне, для бізнесу, зменшення податкового тягаря, реформа не робить. Пересічний ж підприємець, в силу об'єктивних українських реалій, спочатку рахує свої витрати, а вже згодом – збільшення соціальних гарантій працівників. Так, 1 березня 2015 р., через два місяці після старту реформи міністр соціальної політики та праці Павло Розенко зробив такий коментар в інтерв'ю DT.UA: «реформа ЄСВ не спрацювала, і з її допомогою проблему 80 мільярдного дефіциту Пенсійного фонду не вирішити».

Звичайно, що для підвищення рівня соціального захисту представників малого та середнього бізнесу існують й інші альтернативні варіанти. По-перше, це участь в програмах недержавного пенсійного забезпечення та страхування життя, що передбачають використання пільгового оподаткування; по-друге – «спільне інвестування» і т.д.

Однак, слід враховувати, що український бізнес має достатньо негативного досвіду роботи в попередній системі і просто перестерігатиметься того, що після легалізації заробітних плат уряд, під приводом погіршення економічної ситуації, знову підніме ставки соціальних внесків. Така ситуація може бути змінімованою за умови економічного зростання та/або невідкладного й ретельного проведення системних реформ в країні: насамперед – це боротьба з корупцією та люстрація в контролюючих органах. А це, в свою чергу, відновить довіру представників малого та середнього бізнесу до приватних пенсійних та страхових програм.

Анна ІВАНОВА

Тернопільський національний економічний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ФІСКАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Складна політична ситуація в Україні призвела до погіршення соціально-економічної ситуації, що супроводжується зростанням дефіциту бюджету та рівнем державного боргу. З метою подолання наслідків кризового періоду більшість розвинених країн використовують фіскальну консолідацію, як комплекс заходів спрямованих на оптимізацію бюджетних видатків, здійснення структурних реформ, збільшення надходжень до бюджету не тільки шляхом змін у системі оподаткування, а й за рахунок стимулювання економіки.

До напрямів реалізації фіскальної консолідації належать обмеження дефіциту сектору загального державного управління, зменшення обсягів і покращення структури державного боргу. При цьому даний процес не повинен супроводжуватися посиленням негативних ефектів на основні макроекономічні показники розвитку країни, такі як темпи зростання ВВП, податкове навантаження, рівень споживання, величину платоспроможного попиту, рівень інфляції тощо. Для оцінки впливу фіскальної консолідації на стійкість державних фінансів, у більшості розвинутих країнах, використовують декілька видів балансу сектору загального державного управління:

- фактичний – баланс операцій з мобілізації доходів, здійснення видатків та кредитування сектору загального державного управління;
- первинний – враховуються лише обсяги доходів і видатків бюджету, які йдуть на виконання функцій органів державного управління в чистому вигляді, без урахування платежів з обслуговування державних боргових зобов'язань;
- циклічно скоригований – рахує надходження та видатки, які викликані циклічними факторами;
- структурний – це загальний баланс бюджету за винятком виплат процентів по валовому державному боргу, впливу циклічних факторів на доходи і видатки бюджету, ефекту одноразових і тимчасових операцій в секторі державного управління [1].

Досягнення більш низьких обсягів державної заборгованості та дефіциту сектору загального державного управління завдяки фіскальній консолідації є одним з факторів, які позитивно впливають на соціально-економічний розвиток країни. Внаслідок зменшення